

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBA

Mazā Pils iela 1, Rīga, LV-1050
Tālr. 67226536, fakss 67212241
e-pasts: lps@lps.lv
www.lps.lv

Nod. maks. kods: 40008020804
Nor. konts LV53UNLA0001001700906
AS "SEB banka"
kods UNLALV2X

Rīga

27.08.2018. Nr. 1220163453/A1231

Uz TAP VSS-1215

Tieslietu ministrijai
Valsts zemes dienestam

Par noteikumu projektu "Grozījumi Ministru kabineta 2012. gada 10. aprīļa noteikumos nr. 263 "Kadastra objekta reģistrācijas un kadastra datu aktualizācijas noteikumi""

Atbildot uz Valsts zemes dienesta 27.08.2018. e-vēstuli, ar kuru nosūtīts precizētais Ministru kabineta protokollēmuma projekts, kas pievienojams Ministru kabineta noteikumu projektam "Grozījumi Ministru kabineta 2012. gada 10. aprīļa noteikumos nr. 263 "Kadastra objekta reģistrācijas un kadastra datu aktualizācijas noteikumi"" (VSS-1215), Latvijas Pašvaldību savienība (LPS) izsaka šādus iebildumus:

1. Zemes pārvaldības likuma 15. panta otrā daļa nosaka pienākumu vietējām pašvaldībās būt valdītājām par tās administratīvajām teritorijām piegulošajiem jūras piekrastes ūdeņiem, kā arī tās administratīvajā teritorijā esošajai jūras piekrastes sauszemes daļai, savukārt tā paša panta piektā daļa nosaka pienākumu gādāt par tās valdījumā esošo jūras piekrastes ūdeņu un jūras piekrastes sauszemes daļas labiekārtošanu un sanitāro tīrību. Lai pašvaldībām būtu viennozīmīga skaidrība par pienākuma veikšanas teritoriju, likums kopš tā pieņemšanas 2014. gada 30. oktobrī (13. panta piektā daļa) nosaka pienākumu Ministru kabinetam līdz 2016. gada 31. decembrim izdot noteikumus par kārtību, kādā Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā reģistrē un aktualizē informāciju par jūras piekrastes joslu (jūras piekrastes josla sastāv no jūras piekrastes ūdeņiem un jūras piekrastes sauszemes daļas). LPS ieskatā nav pieņemami rosināt, ka kārtība, kādā reģistrē un aktualizē informāciju par jūras piekrastes joslu, tiks izstrādāta tikai līdz 2021. gada 31. decembrim, ja pašvaldībām jau šobrīd ir noteikti pienākumi apsaimniekot jūras piekrastes joslu. Diemžēl tā tas izriet no atsūtītā Ministru kabineta protokollēmuma 7. punkta otrās sadaļas:

“kā arī par Zemes pārvaldības likuma 13. panta pirmās daļas 5. punktā Ministru kabinetam dotā deleģējuma noteikt kārtību, kādā Kadastra informācijas sistēmā reģistrē un aktualizē informāciju par jūras piekrastes joslu, izpildes termiņa pagarināšanu līdz 2021. gada 31. decembrim.”

Lūdzam par termiņu noteikt 2018. gada 31. decembri.

2. Tā kā vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs savā 22.05.2018. vēstulē nr. 1-13/4550 Ministru prezidentam norāda, ka “Ministrija atbalsta LPS viedokli un rosina papildināt noteikumu projektu ar sadaļu par kārtību jūras piekrastes sauszemes daļas un jūras piekrastes ūdeņu kartogrāfiski noteikto robežu noteikšanai un aktualizācijai LPS piedāvātajā redakcijā”, tad uzskatām, ka Ministru kabineta protokollēmuma 5. punktā doto uzdevumu ir iespējams izpildīt krietni agrāk nekā līdz 2019. gada 1. decembrim, un lūdzam to noteikt – līdz 2018. gada 31. decembrim. It īpaši, ņemot vērā faktu, ka Saeima šo uzdevumu Ministru kabinetam ir lūgusi izpildīt līdz 2016. gada 31. decembrim.

Vēršam uzmanību, ka Tieslietu ministrijas 17.05.2018. vēstulē nr. 1-18/1283 paustas atziņas, kuras varētu tikt interpretētas kā tādas, kas apšaubā valsts īpašumtiesības uz visiem jūras ūdeņiem un visu jūras malu, kuru sasniegušas jūras augstākās bangas, kā arī ņemot vērā faktu, ka kadastra kartē jau šobrīd vairākās vietās ne tikai jūras liedags, bet pat jūra kļūdaini tiek atspoguļota kā tāda kas it kā nepiederot valstij, pretēji Civillikuma 1104. pantā noteiktajam: “Jūras piekraste pieder valstij līdz tai vietai, kuru sasniedz jūras augstākās bangas.” Savukārt Tieslietu ministrijas 01.06.2018. vēstulē nr. 1-10/1446 ir norādīts: “Tieslietu ministrijas ieskatā būtu izstrādājamas ne tikai procesuālās tiesību normas, kas nosaka reģistrāciju Kadastra informācijas sistēmā, bet arī materiālās tiesību normas, kas regulē kārtību īpašuma tiesību pārejai valstij un izmaiņu veikšanai zemesgrāmatā. Latvijas Pašvaldību savienības piedāvātās tiesību normu redakcijas būtu vērtējamas vienlaicīgi ar attiecīga regulējuma izstrādi likumā par īpašuma tiesību pāreju valstij jūras piekrastē līdz vietai, kuru sasniedz jūras augstākās bangas.” Tā kā Tieslietu ministrija ignorē Civillikuma 1104. pantā noteikto, kas jau šobrīd nosaka pilnīgas un absolūtas īpašuma tiesības uz visu jūras piekrasti, kuru ir sasniegušas jūras augstākās bangas, lūdzam veikt visas nepieciešamās darbības, lai nodrošinātu jūras un liedaga esamību valsts īpašumā.

Zvērināts advokāts Lauris Liepa ir sniedzis LPS šādu juridisko analīzi, turklāt sniedzis to *pro bono*, par to, ka likumā noteiktā jūras piekraste pieder valstij, neatkarīgi no dabiskās krasta erozijas procesiem:

“[1.] Par īpašuma tiesībām uz jūras piekrastes joslu.

Civillikuma 1104. panta otrais teikums noteic, ka jūras piekraste pieder valstij līdz tai vietai, kuru sasniedz jūras augstākās bangas. No šīs normas izriet imperatīvs noteikums, kas paredz valstij ekskluzīvas īpašuma tiesības uz jūras piekrasti līdz vietai, kuru sasniedz jūras augstākās bangas. Savukārt Zemes pārvaldības likuma 15. panta ceturtdaļa paredz, ka valsts īpašumā esošo jūras piekrastes joslu aizliegts atsavināt, ieķīlāt vai citādi apgrūtināt ar lietu tiesībām. Atbilstoši Zemes pārvaldības likuma 1. panta 6. punktam jūras piekrastes josla ir teritorija, kurā ietilpst jūras piekrastes ūdeņi un jūras piekrastes sauszemes daļa, bet tā paša panta 8. punkts noteic, ka jūras piekrastes sauszemes daļa ir teritorija starp jūras krasta līniju un vietu, kuru sasniedz jūras augstākās bangas. Kopsakarā interpretējot Civillikuma 1104. pantu un Zemes pārvaldības likuma 15. panta ceturto daļu, secināms, ka nepastāv tiesisks veids, kādā īpašuma tiesības uz jūras piekrastes sauszemes daļu līdz vietai, kuru sasniedz jūras augstākās bangas, varētu nonākt privātpersonas īpašumā.

Kā atzīts tiesību doktrīnā, publiskie ūdeņi ir viens no publiskā valsts īpašuma veidiem.^[1] Civillikuma 1102. pants nosaka, ka pie publiskajiem ūdeņiem pieder jūras piekrastes josla, kā arī Civillikuma I pielikumā uzskaitītie ezeri un upes. Civillikuma I pielikums uzskatāmi un izsmeļoši norāda uz tiem ezeriem un upēm, kas ietilpst publiskajā valsts īpašumā. Savukārt, lai konkretizētu jūras piekrastes joslu, kas pieder valstij, izmantojams Civillikuma 1104. pants.

Civillikuma 1104. pants kā vienīgo parametru, pēc kā būtu iespējams noteikt jūras piekrastes joslas robežas, paredz vietu, kuru sasniedz jūras augstākās bangas. Proti, jūras augstākās bangas ir mainīgs rādītājs, kas pats par sevi noteic valsts īpašuma robežas dabā. Ņemot vērā jūras līmeņa celšanos un krasta eroziju, jūras piekrastes joslas un attiecīgi publiskā valsts īpašuma robežas ir mainīgas. Līdz ar to jūras piekrastes joslas robežas nav nosakāmas, ņemot par pamatu konstantu robežvērtību, jo šāda pieeja neatbilstu dabas faktiskajam stāvoklim.

No iepriekš minētā izriet, ka publiskā valsts īpašuma pieaugums un piekrastes joslas robežas pārbīde ir dabiska procesa rezultāts, un valsts īpašuma tiesības uz vietu, līdz kurai sasniedz jūras augstākās bangas, rodas uz likuma pamata. Proti, uz šo gadījumu neattiecas Civillikuma regulējums par īpašuma tiesību iegūšanu ar piegūšanu, pieaugumu, ieilgumu vai nodošanu (atsavināšanu).

Civillikuma 1033. panta 1. punkts paredz, ka bez īpašnieka gribas īpašuma tiesības izbeidzas, kad lieta iet bojā. Civillikuma 1033. panta 1. punkts piemērojams arī gadījumos, kad privātpersona zaudē īpašuma tiesības uz to nekustamā īpašuma daļu, kas krasta erozijas rezultātā ir kļuvusi par jūras

^[1] Grūtups A. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Īpašums (927.–1129. p.). *Mans īpašums, Rīga, 1996. 201. lpp.*

piekrastes joslu. Šajā gadījumā lieta “iet bojā”, jo Civillikuma 929. pants paredz, ka par īpašuma priekšmetu var būt viss tas, kas ar likumu nav noteikti izņemts no vispārējās apgrozības. Proti, lietas, kas ar likumu izņemtas no vispārējās apgrozības, nevar būt par īpašuma priekšmetu. Līdz ar to, iestājoties priekšnoteikumiem, pēc kuriem lieta tiek uzskatīta par tādu, kas ir izņemta no vispārējās apgrozības, attiecīgā lieta kā īpašuma priekšmets beidz eksistēt jeb “iet bojā”.

Tiesību doktrīnā ir norādīts, ka no vispārējās apgrozības parasti tiek izņemtas lietas, kuras pēc savas būtības nevar kalpot par īpašuma priekšmetu, t. i., tās nevar atsavināt, apgrūtināt utt. “No apgrozības parasti tiek izņemts valsts vai pašvaldību publiskais īpašums, kurš domāts iedzīvotāju vispārējo vajadzību apmierināšanai, – publiskie ūdeņi, autoceļi, ielas u. tml.”^[2] Uz to, ka publiskie ūdeņi, tajā skaitā arī jūras piekrastes josla, ir ar likumu izņemti no civiltiesiskās apgrozības, norāda arī Zemes pārvaldības likuma 15. panta ceturtā daļa. Līdz ar to secināms, ka jūras piekraste līdz vietai, kuru sasniedz jūras augstākās bangas, ir publiskais valsts īpašums, kas ir neatsavināms, uz ko nevar vērst piedziņu, ko nevar iegūt ar ieilgumu vai arī apgrūtināt jebkādas privātās intereses. Jūras piekrastes josla nevar kļūt par privātīpašuma priekšmetu, jo tā pēc savas dabas ir paredzēta kopīgi lietošanai.^[3]

No visa iepriekš minētā secināms, ka krasta erozijas rezultātā privātpersona zaudē īpašumtiesības uz nekustamā īpašuma daļu, līdz kurai sniedzas jūras augstākās bangas, un īpašuma tiesības uz šo nekustamā īpašuma daļu pāriet valstij. Privātpersona zaudē īpašuma tiesības, un valsts tās iegūst uz likuma pamata.

Papildus norādāms, ka privātpersonu šādā gadījumā neaizsargā tiesiskās paļāvības princips. Latvijas Republikas Satversmes tiesa (turpmāk – **Satversmes tiesa**) ir norādījusi, ka indivīds atbilstoši tiesiskās paļāvības principam var paļauties uz likumīgi izdotas tiesību normas pastāvību un nemainīgumu. Privātpersona var plānot savu nākotni saistībā ar tiesībām, ko tai piešķir tiesību normas. Tiesiskās paļāvības principa darbībā nozīme ir arī tam, vai personas paļaušanās uz tiesību normu ir likumīga, pamatota un saprātīga, kā arī vai tiesiskais regulējums pēc savas būtības ir pietiekami noteikts un nemainīgs.^[4] Šajā sakarā norādāms, ka Civillikuma 1104. panta redakcija nav grozīta kopš Civillikuma pieņemšanas. Proti, valsts šādā gadījumā neveic aktīvas darbības (piemēram, nepieņem jaunas normas), kuru rezultātā privātīpašuma daļa tiktu izņemta no civiltiesiskās apgrozības. Turklāt saprātīgai personai, kurai pieder īpašums, kas robežojas ar jūras piekrastes joslu, būtu jāparedz, ka jūras līmeņa celšanās un krasta erozijas

^[2] Turpat. 13. lpp.

^[3] Turpat. 201. lpp.

^[4] Satversmes tiesas 2002. gada 19. marta spriedums lietā Nr. 2001-12-01 3.2. punkts.

rezultātā tās īpašumtiesības, balstoties uz Civillikuma normām, var tikt ierobežotas.

Turklāt ir noraidāmi argumenti, ka no Zemes pārvaldības likuma regulējuma izriet privātpersonu tiesības paturēt īpašumā erozijas rezultātā izveidojušos jūras piekrastes joslas daļu. Atbilstoši Zemes pārvaldības likuma 2. pantam likuma mērķis ir veicināt ilgtspējīgu zemes izmantošanu un aizsardzību. Savukārt likuma 1. panta pirmās daļas 15. punkts nosaka, ka zemes pārvaldība ir zemes politikas īstenošanas pasākumu kopums, kura mērķis ir veicināt ilgtspējīgu zemes izmantošanu un aizsardzību. Tātad likuma mērķim un jēgai pretējs būtu pieņēmums, ka privātpersonām varētu piederēt īpašuma tiesības uz jūras piekrastes joslas daļu, jo jūras piekrastes josla ir paredzēta kopīgai lietošanai. Zemes pārvaldības likums neregulē īpašumtiesību iegūšanu, zaudēšanu vai pāreju, bet gan zemes politikas īstenošanas pasākumu kopumu.

Zemes pārvaldības likuma 13. panta pirmās daļas 5. punkts paredz, ka Ministru kabinets izdod noteikumus par kārtību, kādā Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā reģistrē un atjaunina informāciju par jūras piekrastes joslu un iekšzemes publiskajiem ūdeņiem. No tā izriet, ka likumdevējs ir pilnvarojis Ministru kabinetu noteikt kārtību, nevis ierobežojumus. Satversmes tiesa ir secinājusi, ka likumā ietverts formulējums “noteikt kārtību” ietver sevī tiesības noteikumos regulēt attiecīgā jautājuma procesuālo aspektu. Termins “kārtība” nozīmē norises īstenošanas veidu vai darbības organizāciju.^[5] Tātad arī Ministru kabinetam nav pilnvarojuma noteikumos vērtēt jūras piekrastes joslas īpašuma tiesību jautājumus un tieši vai netieši paredzēt Civillikuma regulējumam pretējus noteikumus. Tā vietā ir nosakāma kārtība kādā *inter alia* tiek atjaunināta informācija par jūras piekrastes joslu, tajā skaitā par jūras piekrastes joslas izmaiņām dabā.

[2.] Par tiesībām uz kompensāciju

Civillikuma regulējums neparedz personu tiesības uz kompensāciju gadījumos, kad krasta erozijas rezultātā ir mainījusies jūras piekrastes joslas robeža un privātpersona zaudē daļu sava īpašuma. Tāpat Civillikums neparedz, ka šādos gadījumos nekustamā īpašuma daļa būtu atsavināma valsts vai sabiedriskām vajadzībām. Kā jau iepriekš norādīts, valsts iegūst īpašuma tiesības uz jūras piekrastes joslu, balstoties uz likumu, nevis nodošanas (atsavināšanas) ceļā vai citā Civillikumā paredzētā veidā. Tāpat nav piemērojams Civillikuma 1103. pants, jo valsts negroza publisko ūdeņu sarakstu un neieskaita privātus ūdeņus publiskos.

^[5] Satversmes tiesas 2017. gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. 2016-23-03 17.1.1. punkts.

Balstoties uz to, ka īpašumtiesības valsts iegūst uz likuma pamata, šādos gadījumos nav piemērojams arī Sabiedrības vajadzībām nepieciešamā nekustamā īpašuma atsavināšanas likums. Arī Satversmes 92. panta trešais teikums, kas ir tieši un nepastarpināti piemērojams,^[6] uz šādiem gadījumiem neattieksies, jo valsts īpašumtiesības uz jūras piekrastes joslu un privātpersonas īpašuma tiesību izbeigšanās, lietai beidzot eksistēt, nav uzskatāms par nepamatotu tiesību aizskārumu. Turklāt, kā jau iepriekš konstatēts, personas šādos gadījumos nevar atsaukties uz tiesiskās paļāvības principa aizsardzību.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, secināms, ka valstij nav pienākuma atpirkt jūras piekrastes joslas daļu, kas iepriekš bijusi privātpersonas īpašuma tiesību priekšmets, kā arī valstij nav normatīvajos aktos paredzēts pienākums šādos gadījumos izmaksāt privātpersonām kompensācijas vai segt zaudējumus.”

Līdzīgu juridisko analīzi veikusi arī Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Civiltiesisko zinātņu katedras profesore Ilma Čepāne savā rakstā “Kuģis vai māja – tāds ir jautājums. Daži Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes un tās aizsargjoslas tiesiskie aspekti”, kas publicēts žurnālā *Jurista Vārds* (2018. gada 10. aprīlis, nr. 15 (1021)):

<http://www.juristavards.lv/doc/272527-kugis-vai-maja-tads-ir-jautajums/>

“Jūras piekraste var piederēt tikai valstij, un likums nepieļauj, ka šī teritorija vai tās daļa nonāktu privātā īpašumā. Piekraste ir paredzēta galvenokārt publiskai (kopīgai) lietošanai.”

“Balstoties uz Civillikuma 1102., 1104. un 1033. pantu, Zemes pārvaldības likuma 15. panta ceturto un septīto daļu, jāuzskata, ka krastu erozijas rezultātā īpašumtiesības uz kādu daļu no zemes zaudē piekrastes ārējai robežai tuvākie īpašnieki un šis īpašums uz likuma pamata pāriet valstij.”

Šajos apstākļos lūdzam nepieļaut iespēju apšaubīt faktu, ka jūra un liedags visā Baltijas jūras piekrastē pieder valstij, un lūdzam to kā valstij piederošu arī atspoguļot Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā, pēc iespējas drīzāk izpildot Saeimas 2014. gada 30. oktobrī uzdoto uzdevumu Ministru kabinetam – pieņemt noteikumus “par kārtību kādā Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā reģistrē un atjaunina informāciju par jūras piekrastes joslu”.

Priekšsēdis

27.08.2018. 15:36

2005

Sanita Šķiltere, padomniece finanšu un ekonomikas jautājumos

67326633, 26313528, sanita.skiltere@lps.lv

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.

Gints Kaminskis

^[6] Satversmes tiesas 2001. gada 5. decembra sprieduma lietā Nr. 2001-07-0103 1.punkts.